

Hvorfor normkritik?

Alle børn har ret til at udtrykke deres identitet, herunder kønsidentitet, på deres egen måde. Stereotype normer kan have den konsekvens, at børn og unge oplever følelsen af at være forkerte, hvilket ofte udløser dårligt selvværd, for nogle mindre værd og lavere status og eksklusion fra fællesskaber. Men også de børn, der gør deres køn i overensstemmelse med kulturens normer, og ikke føler sig ekskluderet, kan blive begrænset i deres udfoldelse og udvikling af stereotyper. Stereotyper begrænser alle, og indskrænker valgmuligheder for den enkelte.

Normkritik er et redskab, der kan anvendes, såfremt man vil skabe en kultur, hvor alle mennesker, uanset køn, hudfarve, seksualitet, religion, kropstørrelse osv. oplever at høre til, at have værdi og at blive anerkendt som dem, de er.

Din rolle som forælder

Du har som forælder den vigtigste rolle i dit barns liv, og det har derfor afgørende betydning, at barnet også derhjemme ses og anerkendes normkritisk og inkluderende. Det er en fortløbende proces – ikke et produkt. Du kan som forælder øve dig på at tilbyde alle forskellige muligheder, så dit barn har normfrie valgmuligheder. På den måde skaber du de bedste betingelser for dit barns udvikling.

De 10 normkritiske bud

1. Kritiser og nuancer stereotyper, fordomme og forventninger
2. Reflektér over stereotyp sprogb brug
3. Stil spørgsmål fremfor at søge svar i kategorier
4. Bevidstgør om normer for køn og krop
5. Fortæl modhistorier til traditionelle historier
6. Opfordr til mangfoldige venskaber
7. Indret normkreativt og ikke-kønnet
8. Tilbyd alsidige aktiviteter og legetøj
9. Fremhæv diversitet
10. Vis selv mangfoldigt køn

For mere info: www.prismecertifikatet.dk

PRISME CERTIFIKATET

FOR EN SOCIALT BÆREDYGTIG UDVIKLING

TIL FORÆLDRE

- OM AT HAVE SIT BARN I ET PRISMECERTIFICERET DAGTILBUD

Fra børn er ganske små, oplever de, at der er kategorier, de er en del af, og andre de ikke er en del af. De lærer, at der findes to køn – pige og dreng. De hører måske, at piger og drenge er forskellige fra hinanden. Nogle gange nærmest det modsatte af hinanden. Og de får at vide, at de er enten det ene eller det andet. De oplever ofte, at deres køn har betydning for, hvem de kan være, hvem de kan blive, hvem og hvad de kan lege med og hvordan de kan lege.

De fødes med andre ord ind i en struktur; en struktur, der tildeler dem et køn, et kønnet navn, en lyserød eller lyseblå sut og tøj med enten prinsesser eller superhelte. En struktur, der er med til at reproducere normer og kønsstereotyper. Normer der kan ekskludere nogle børn fra særlige aktiviteter, lege, farver, fællesskaber og drømme. En struktur, der kan have betydning for deres trivsel, udvikling og læring. En struktur, der kan skabe begrænsninger, ekskludere og værdisætte nogle identiteter som mere værd og mere 'rigtige' end andre.

Dit barns dagtilbud har netop gennemført et certifikatgivende kursus, hvor det pædagogiske personale har fået viden og kompetencer i køn og normkritik gennem tre aktionslæringsforløb. Normkritik er et redskab til at nuancere stereotyper og normer, præsentere flere forskellige sandheder og fremme diversitet og lige muligheder.

Du kan i denne pjece læse mere om, hvad for en praksis dit barns prismicertificerede dagtilbud nu har. Du kan også læse om, hvordan du derhjemme kan understøtte denne praksis, og være med til at sikre, at dit barns køn ikke begrænser dets deltagelses- handle- og udviklingsmuligheder.

Hvad er normkritisk pædagogisk praksis? Dit barns dagtilbud har med dette kursus tilegnet sig en forskningsbaseret viden om køn og opøvet en normkritisk pædagogisk praksis. Det betyder, at de bevidst og reflekteret stiller sig kritisk overfor gængse normer og udfordrer stereotype forestillinger om køn. Flere børn vil opleve sig anerkendt som dem, de er – uanset om de gør deres køn i overensstemmelse med normerne eller ej.

Der eksisterer magtfulde kulturelle normer og koder for, hvordan man er en 'rigtig' pige eller 'rigtig' dreng. Disse normer skaber muligheder for nogle og begrænsninger for andre. Ved bevidst at arbejde normkritisk kan personalet skabe en kultur, hvor alle børn ses som en værdi for fællesskabet, og hvor særlige måder at udtrykke sig på ikke medfører lav status eller danner grobund for eksklusion. På den måde kan personalet bedre reelt skabe lige muligheder for alle børn.

Hvordan har dit barns dagligdag ændret sig? Personalet har været igennem certifikatkurset, hvori de er blevet introduceret for et konkret redskab kaldet 'Tretrinsraketten'. Tretrinsraketten består i tre små skridt, hvorigennem personalet bevidstgør og nuancerer deres praksis:

1. få øje på normer
2. reflektere over normer
3. handle alternativt og ikke-normativt

Personalet vil tilbyde alle børn alle aktiviteter og lege uden at gå ud fra, at drenge hellere vil lege med biler og spille fodbold og piger hellere vil lege med dukker og lave perleplader.

Personalet har endvidere erhvervet sig et mere inkluderende sprog fx kan legen 'far, mor og børn' kaldes for 'familieleg', således at forskellige familiekonstellationer inkluderes i den sproglige italesættelse.

Personalet indretter også bevidst, så der ikke etableres steder/rum, der er mere legitime for 'piger' end for 'drenge', fordi det traditionelt har været sådan. Nye indretninger kan også skabe nye fællesskaber og invitere børn ind i lege, de ikke før har følt sig inviteret til.

Alt sammen med ambition om at give alle børn lige muligheder for deltagelse og udvikling, og for at fremelske alsidige identiteter, venskaber og drømme på tværs af kategorier.

Sprogets betydning? Sprog har magt. Med det menes, at vi med sproget kan kategorisere både os selv, hinanden og hele befolkningsgrupper. Kategorisering betyder at putte ting i kasser - i overført betydning. Det er en effektiv måde at skabe orden på, det kan reducere kompleksiteten i hverdagen og gøre det nemmere for os at kommunikere. Når vi fx taler sammen om dyr, mad eller køretøjer, så ved vi hurtigt, hvad der menes, selvom der er en masse underkategorier under disse kategorier.

Problemet ved at kategorisere mennesker er dog, at der ofte opstår stereotyper; ideen om at folk, der tilhører en kategori er ens eller fx har særlige egenskaber til fælles. Det uheldige ved det er, at vi ofte kommer til at gå ud fra, at andre mennesker er på en bestemt måde, fordi de tilhører en bestemt kategori. Men sandheden er som bekendt, at der findes mange mennesker, der slet ikke er som stereotypen foreskriver, og at mange børn og unge fastholdes i disse stereotype forestillinger uden at kunne udforske egne præferencer, egenskaber, evner, talenter eller drømme.

Andre kategorier end køn har betydning: Normkritisk pædagogisk praksis forholder sig ikke blot nuanceret til normer og stereotyper forbundet med køn, men også til normer forbundet med kategorier som hudfarve, etnicitet, socioøkonomi, alder osv. Det vil sige, at personalet i dit barns dagtilbud bevidst reflekterer over deres handlinger og sprogbrug i mange sammenhænge. De vurderer kritisk, hvordan og i hvilken grad sproget kan være med til at fastholde nogle børn og familier i karikerede og unuancerede positioner, og åbner for mere nuancerede virkeligheder. Undersøgelser viser en klar sammenhæng mellem forventningsniveau og ydeevne – præstationer og trivsel er påvirket af voksnes positive eller negative forventninger. Normkritiske praktikere er således bevidste om ikke at (re)producere ulighed med lave forventninger til nogle børn og høje til andre.